

Miskolci Egyetem
Állam-és Jogtudományi Kar
Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola

dr. Varga Zoltán

A MAGYAR NYUGDÍJRENDSZER PÉNZÜGYEI

PhD értekezés tézisei

Miskolc
2012

Miskolci Egyetem
Állam-és Jogtudományi Kar
Deák Ferenc Állam-és Jogtudományi Doktori Iskola

dr. Varga Zoltán

A MAGYAR NYUGDÍJRENDSZER PÉNZÜGYEI

PhD értekezés tézisei

Miskolc
2012

„Az értekezés a TÁMOP-4.2.2/B-10/1-2010-0008 jelű projekt részeként – az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében – az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.”

I. Kutatási feladat összefoglalása, a kutatás célkitűzései

A kutatás tárgya a magyar nyugdíjrendszer pénzügyeinek a vizsgálata pénzügyi jogi nézőpontból. A témaválasztásom indoka, hogy a nyugdíjrendszer pénzügyi fenntarthatóságának a vizsgálata rendkívül időszerű. Az elöregedő társadalomban egyre kevesebb a járulékfizető, egyre inkább nő az inaktívok száma, amely a költségvetés oldaláról komoly kihívásként jelentkezik.

Az értekezésemben tehát arra kerestem a választ, hogy pénzügyi szemszögből hogyan is működött a nyugdíjrendszer az elmúlt egy évszázad során, hogyan alakították a történelmi események és a politika.

A nyugdíj szó hallatán a ma élő emberek többségének, rögtön eszébe jut, persze az az ellátás, amelyet majd időskorunk, betegségünk esetén kapni fogunk.

A vizsgálat során megállapítottam, hogy ez eleinte nem is volt ilyen természetes, és egyre inkább afelé haladunk, hogy nem lesz természetes.

A dolgozatban bemutatom a nyugdíjrendszer pénzügyeinek fejlődési tendenciáit. A nyugdíj intézménytörténetét vizsgálva megállapítható, hogy kezdetben bizonyos szakmák képviselői döntöttek úgy, hogy szükség van olyan ellátásra, amely akár az idős, akár a beteg társaik megsegítésére szolgál.

Itt tehát azt vizsgáltam, hogy milyen módon valósult meg a nyugdíjrendszer finanszírozása, vagyis milyen ellátásokat vezettek be és ennek hogyan biztosították a fedezetét.

Általánosságban megállapítható, hogy a nyugdíjrendszer fokozatosan egyre több mindenkire érintett, de a társadalom egészét érintő nyugdíjbiztosításról a XX. század első felében még nem beszélhettünk. Nagyon komoly intézményi háttér alakult ki ugyanakkor, amely a pénzügyi irányítást teljes mértékben kézben tartotta. Ezek közül is a legjelentősebb az Országos Társadalombiztosító Intézet, vagyis az OTI, amelynek a működését szintén részletesen elemeztem.

A második világháborút követő változtatások esetén törvényről-törvényre vizsgáltam, hogy hogyan történt meg a pénzügyi átalakítás, amely a pénzügyi fedezeti rendszer átalakítását is jelentette, konkrétan a várományfedezeti rendszerről a felosztó-kirovó rendszerre. Természetesen elhatárolásra és értelmezésre kerülnek a két fedezeti rendszer legfontosabb jellemzői.

A kutatás során elemeztem a korabeli törvényeket és ahhoz kapcsolódó kommentárokat is, amelyek a politikai rendszer sikerének könyvelték el, hogy fokozatosan a társadalom egyre szélesebb rétegei jutnak ellátáshoz.

A második világháborút követően a pénzügyeket illetően komoly változtatásra került sor, hiszen a központi költségvetésben történt a társadalombiztosítás, azon belül is a nyugdíjbiztosítás finanszírozása. Intézményi oldalról is folytattam vizsgálódásokat, konkrétan a Szakszervezeti Társadalombiztosító Központ, vagyis az SZTK-t illetően.

A pénzügyi koncepció az 1975-ös társadalombiztosítási kódexszel az volt, hogy a társadalombiztosítás pénzügyei egy törvényben kerüljenek meghatározásra. A korabeli kommentár segítségével komplex képet kaptam a rendszer pénzügyeiről.

A kutatásaim során nem kizárólag a jogszabályi hátteret vizsgáltam, hanem a társadalmi-gazdasági környezetet is, hiszen egy ilyen téma komplex vizsgálatot igényel. Különösen fontos volt ez a 80-as évek idején, amikor a társadalombiztosítási nyugdíjrendszer pénzügyeit komolyan érintette az egyre inkább jelentkező válság. Érdekesség, hogy a közel teljes foglalkoztatottság járulékdalról a szükséges fedezetet megteremtette, de a teljes foglalkoztatottság jelentős forrását a felvett hitelek biztosították, amelyek a költségvetés egyenlegét rontották. Jelentős költségvetési változtatás történt 1989. január elsején, amikor az Országgyűlés döntése értelmében a társadalombiztosítás elkülönült az állami költségvetéstől, létrejött a Társadalombiztosítási Alap.

Célul tűztem ki a rendszerváltást követően pénzügyi átalakítások bemutatását, egészen az 1997-es nyugdíjreformig. Vizsgáltam a társadalmi gazdasági átalakulásokat, különösen a munkanélküliség és a demográfiai kérdések, illetve az öregedés nyugdíjrendszerre gyakorolt hatását.

Az 1997-es nyugdíjreformot megelőző koncepciók illetve a kialakított rendszer elemzését szintén megvalósítottam. Ezen időszakot követő átalakítások vizsgálata különösen közel állt hozzám, hiszen a 90-es évek végének és a 2000-es évek reformintézkedéseit közvetlenül is nyomon követhettem, részben, mint a témában TDK dolgozatot készítő egyetemi hallgató, részben, mint a témával doktoranduszként foglalkozó kutató.

Bár a magyar nyugdíjrendszer pénzügyeit helyeztem vizsgálódásom középpontjába, természetesen európai uniós kitekintést is tettem.

Fokozatosan szintetizáltam az olvasott anyagokat, és a témakör pénzügyi jogi vonatkozásainak szinte teljes körű megismerését követően igyekeztem a következtetéseimet levonva komplex képet alkotni a témáról a disszertációmban.

II. A kutatás módszerei, forrásai

A disszertáció elkészítéséhez, a megállapítások megalapozásához többféle kutatási módszer is alkalmazásra került.

A dolgozat jellemzően jogtörténeti és interdiszciplináris kutatási módszereken alapul. Az értekezés nem kizárólagosan pénzügyi jogot és a társadalombiztosítási jogot, azon belül is a nyugdíjbiztosítást érinti, hiszen bizonyos területek elemzéséhez elengedhetetlen volt más tudományág, a közgazdaságtan és a statisztika illetve a demográfia tudományos eredményeinek a felhasználása is.

A jogtörténeti megközelítés azért fontos, mert a jelenlegi rendszer nagyban támaszkodik a nyugdíjrendszer fejlődése során elért eredményekre. Természetesen az elemzés során több olyan elemmel is találkoztam, amely a mai rendszernek már nem képezheti részét, de a saját idejében nagyon korszerűnek számított. A dolgozat első fejezetét tehát a XX. század első felének a nyugdíjrendszer pénzügyeire vonatkozó szabályok elemzésének szentelem. A bányatársládák mellett az ipari munkásság segélyezési formáival, valamint a beteg-és balesetbiztosítás kezdeteivel foglalkozom. Részletesen vizsgálom az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról rendelkező jogszabály finansziális kérdésekkel foglalkozó rendelkezéseit. Kitérek az intézményi kérdésekre is, bemutattva ezáltal a szabályozás alaposságát. Az eredeti jogszabályok szerencsére hozzáférhetőek és a századelő vonatkozó, egy-egy speciális területével (pl. ügyvédi nyugdíj vagy magánalkalmazottak biztosítása) foglalkozó kötetek központi könyvtárunkban megtalálhatóak.

A második fejezetben a második világháborút követő gazdasági és politikai változásokra térek ki, hiszen ezek determinálták a nyugdíjrendszert. A korabeli jogszabályanyag is rendelkezésre áll, akárcsak a témához kapcsolódó kommentárok. Az egységes nyugdíjtörvények mellett különös figyelmet fordítottam az 1975. évi társadalombiztosítási kódex szabályanyaga pénzügyeket érintő rendelkezéseinek vizsgálatára. A bírói gyakorlat is egyre jelentősebbé vált, ahogy felmerültek a nyugdíjakat érintő jogviták. Vizsgáltam tehát a korabeli Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága Munkaügyi Kollégiumának a társadalombiztosítási jogalkalmazással kapcsolatos állásfoglalásait is.

Az 1980-as évek társadalmi-gazdasági átalakulásának folyamatát szociológiai tárgyú forrásmunkák áttanulmányozásával igyekeztem értelmezni, és a következtetéseimet a dolgozatban megjeleníteni. Ugyanebben a fejezetben foglalkoztam tehát a nyugdíjreformhoz vezető úttal, illetve a nyugdíjreform kapcsán felmerült javaslatokkal, szakértői véleményekkel. A nyugdíjreformot követő időszak vonatkozásában a felmerülő problémák

oldaláról folytattam vizsgálódásomat. Ennek keretében kitértem a nyugdíj arányokra, a nyugdíj formulára, a nyugdíjak és a keresetek egymásra hatására, a nyugdíjkorhatár és a finanszírozhatóság kérdéseire. Foglalkoztam a degresszió és a valorizáció mibenlétével.

A harmadik fejezetben a nyugdíjrendszer pénzügyeit meghatározó tényezőket vizsgáltam a nyugdíjreformot követő években. Ebből az egyik az öregedés nyugdíjrendszerre gyakorolt hatása. Itt a magyar helyzetkép mellett európai kitekintést is tettem. Az előregezés ugyanis egész Európa problémája. A járulékfizetők számának csökkenése, a nyugdíjasok számának növekedésével párhuzamosan komoly kihívásokat jelent. A demográfiai kihívásokra adható esetleges válaszokat is itt próbáltam meg felvázolni.

A politikai hatás sem elhanyagolható a nyugdíjrendszer kapcsán. Vizsgáltam a különböző nyugdíjkorrekciós intézkedések költségvetési hatásait, akár csak a tizenharmadik havi nyugdíj bevezetésével majd kivezetésével kapcsolatos fiskális kérdéseket. Ezen kérdések esetén a pénzügyi szemlélet mellett a méltányosság és igazságosság kérdései is felmerülnek. Hiszen a nyugdíjkorrekciós intézkedések azt célozták, hogy egy korábbi igazságtalanság részben orvoslásra kerüljön azáltal, hogy akik valóban sokat dolgoztak, de rossz időben mentek nyugdíjba, magasabb ellátásban részesüljenek. A tizenharmadik havi nyugdíj legnagyobb problémája azt volt, hogy a járulékfedezete teljesen hiányzott. A megszüntetésekor véleményem szerint a legalacsonyabb ellátásban részesülők esetén alapnyugdíjasítani kellett volna.

E fejezet végén foglalkoztam a nyugdíjrendszert érintő közelmúltban történt változtatásokkal. Ezek a változtatások gyakorlatilag a szigorítás irányába jelentettek elmozdulást. A nyugdíj melletti kereső tevékenység korlátozása véleményem szerint is fontos lépés volt. A rokkantnyugdíjak rendszerének átalakítása viszont súlyos igazságtalanságokat okozott, amelyeket mindenképpen orvosolni kellene a nyugdíjrendszeren belül, hiszen ez a kérdés más európai uniós tagállamokban is a nyugdíjrendszerben kerül megoldásra.

A nyugdíjrendszer pénzügyeinek vizsgálata tehát során a társadalombiztosítási kérdések mellett közgazdasági és biztosításmatematikai kérdések is felmerülnek, ezért a Közgazdasági Szemle nyugdíjrendszer pénzügyeit érintő cikkeinek állandó olvasójává váltam.

Az ellátási oldal mellett természetesen nagyon fontos annak vizsgálata, hogy milyen intézmények állnak a háttérben, amelyek mindezt megvalósítja. Vizsgáltam tehát a Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság és a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság működését is.

A magánnyugdíj rendszer átalakításával kapcsolatos államháztartásra gyakorolt hatásokat itt vizsgálom, amely már átvezetést is ad a következő nagyobb fejezethez.

A negyedik fejezet ugyanis a nyugdíjrendszer államháztartásban elfoglalt helyével foglalkozik. A költségvetés kapcsán külön figyelmet fordítottam a Társadalombiztosítási Alap helyére az államháztartási gazdálkodásban. Itt foglalkoztam részletesen a Nyugdíjbiztosítási Alap pénzügyeit érintő változtatásokkal, a járulékrendszer átalakításával, illetve a szociális hozzájárulási adó bevezetésével. Ez jó alapot szolgáltatott arra, hogy az adó és a járulék fogalmát dogmatikailag elhatároljam. Ennek a vizsgálta során nagyban tudtam támaszkodni a Pénzügyi jog 1. tárgy keretében általam is oktatott ismeretanyagra.

Összességében megállapítható, hogy a korabeli forrásmunkák, jogszabályok, kommentárok, illetve jogtudósok, közgazdászok és szociológusok munkái mellett saját tapasztalatokból igyekeztem a felmerülő problémákat bemutatni és azokra a disszertációban megoldást találni.

III. A tudományos kutatás eredményeinek összefoglalása és a hasznosítás lehetőségei

A nyugdíjrendszer kapcsán azt a megállapítás tehetjük, hogy egy száz éves múltra visszatekintő, a társadalombiztosítási jog, a pénzügyi jog, illetve a közgazdaságtan, demográfia és a szociológia által determinált terület, amelyre természetesen a magánjog elemei is döntő ráhatással vannak.

A kutatás vázolt állomásai után milyen megállapítások tehetők a jelen legi rendszerről és milyen javaslatok merülhetnek fel?

Az átalakítás célja volt, hogy a rendszer egyszerűbbé, áttekinthetőbbé váljon. A kormányzati cél az volt, hogy az ország nyugdíj jellegű kiadásait elkülönítetten magában foglaló Nyugdíjbiztosítási Alapból csak biztosítási alapú ellátások finanszírozása történjen.

A biztosítási elv arra utal, hogy járulékbefizetés áll mögötte, tehát a biztosított, illetve a foglalkoztató az adott összegeket azért fizeti be a költségvetésbe, hogy bizonyos szolgáltatást kapjon cserébe, meghatározott módon.

2011. év előtti években a Nyugdíjbiztosítási Alapból, úgynevezett nyugdíjszerű ellátásban is részesültek állampolgárok. A Kormány tavalyi döntése értelmében az Alapról leválasztásra kerültek a szociális jellegű kiadások, azt célozva, hogy a fenntartható egyensúly a nyugdíjkiadások területén megvalósuljon.

Ehhez azonban arra volna szükség, hogy a járulékok valóban tükrözzék, hogy csak a nyugdíjbiztosítási ellátások fedezetét biztosítják, és már a kalkulációjuknak is ennek megfelelően kellene történnie természetesen a hosszútávon fennálló egyensúly miatt.

A kormányzati cél tehát teljes mértékben támogatható a nyugdíj-jellegű és a biztosítási alapú juttatások finanszírozásának elválasztását illetően. Sajnos azonban ez a cél nem teljesen valósul meg, hiszen bár leválasztásra kerültek a Nyugdíjbiztosítási Alapról a nyugdíjkiadások kívüli egyéb kiadások, de azokat ugyanúgy a költségvetés finanszírozza, csak másik „zsebből”, tehát más helyen tartja nyilván a költségvetésben.

Hiszen ezekre az ellátásokra, és ezen ellátások finanszírozására továbbra is szükség van, és meg is történik természetesen, csak kicsit bonyolultabban. Például a rokkantsági ellátások szociális jellegű kiadásainak jelentős része átkerült a *Nyugdíjbiztosítási Alapból* az *Egészségbiztosítási Alaphoz*. Érdekes a helyzet, mert nyilván ez az Alap pedig az egészségügyi jellegű kiadásokat gyűjtötte eddig össze.

Ugyanakkor a korhatár alatti ellátások pedig a *Nyugdíjbiztosítási Alapból* az *Emberi Erőforrások Minisztérium* (EMMI) által közvetlenül kezelt *Nemzeti Családi és Szociálpolitikai Alapba* kerültek át.

Járulékoldalról tekintve ezekkel az intézkedésekkel harmonizált változtatás nem történt. Megoldást azt jelentene pénzügyi jogilag, ha az új kifizetéseket eltérő formában és jogcímeken, más arányokban beszedett adókból és járulékokból finanszírozná a költségvetés.

A korai ellátások nyugdíjrendszerből történő kiemelése megtörtént, ami által hosszabb távon elérhető, hogy a Nyugdíjbiztosítási Alap több százmilliárd Ft kiadástól mentesüljön majd, de nem feledhetjük, hogy a számok mögött emberek vannak. Tehát azokra is gondolni kell, akik koruk vagy betegségük miatt munkára már nem képesek, az ő ellátásukat is meg kell oldani. Rájuk vonatkoztak a korai nyugdíjazási formák, amelyek finanszírozása korábban a Nyugdíjbiztosítási Alapból történt. Tehát az így jelentkező társadalmi problémát és annak a finanszírozási oldalát is mindenképpen rendezni kell.

Költségvetési oldalról tekintve az ellátások finanszírozásának technikai átrendeződése zajlik. A Nyugdíjbiztosítási Alap finanszírozása a 2011. év végéig az adózók járulékbefizetéseiből és a költségvetési támogatásokból történt. 2012-től ez megváltozott. Az intézkedés célja egyrészt a profiltisztítás, a transzparencia növelése, illetve az esetlegesen felmerülő párhuzamos ellátások kiiktatása, mindez azonban nem valósult meg teljes mértékben

Tekintsük elsőként a rokkantsági ellátásokat

2011 végéig a rokkantsági nyugellátásokat teljes egészében a Nyugdíjbiztosítási Alap finanszírozta. Az igazsághoz hozzá tartozik, hogy pár évvel korábban az akkori kormány úgy döntött, hogy ebbe az alapba gyűjti össze a nyugdíj jellegű kiadásokat mind, ami az adózók

által befizetett járulékok érintett részének átcsoportosításával is együtt járt. Az akkori magyarázat az átalakításra az volt, hogy mivel a költségvetés pótolja ki a Nyugdíjbiztosítási Alap rendelkezésére álló pénzeket, legalább egy helyen lesznek az ilyen jellegű kiadások. Tehát az akkori lépés is értelmezhető profiltisztításnak, akárcsak a mostani.

2012-től a Nyugdíjbiztosítási Alapnál az öregségi nyugdíjak mellett csak korhatár felettieket érintő rokkantsági, baleseti rokkantsági ellátások finanszírozása marad, a korhatár alattiak átkerülnek az Egészségbiztosítási Alaphoz.

2012. január 1-jétől megszűnt a társadalombiztosítási járulék, s helyette bevezetésre kerül a már elemzett szociális hozzájárulási adó. Ennek mértéke ugyancsak 27 százalék A kifizetők számára egy, a jelenleginél szélesebb alapú, így nagyobb terhet jelentő fizetési kötelezettséget eredményezett. A biztosítottak fizetési kötelezettsége is növekedett: az eddigi 6 százalék helyett – 7 százalék egészségbiztosítási járulékot fizetnek. Az emelés a pénzbeli egyéni egészségbiztosítási járulékot növelte.

Így megállapítható, hogy a tág értelemben vett egészségügyi kasszához átkerült szociális jellegű támogatásokat járulékemelésből finanszírozza a Kormány. Ez az 1 százalékpontos emelés 2012-ben 73-75 Mrd forint többletet jelent az Egészségbiztosítási Alap számára. Az Egészségbiztosítási Alap finanszírozza továbbá „egészségkárosodási járadékokat”, Magyarország központi költségvetéséről szóló 2011.évi CLXXXVIII. törvény szerint 57 990,0 millió forint összeggel.

Ha az *öregségi nyugdíjakat* vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy az eddig egységes Nyugdíjbiztosítási Alap helyett bizonyos ellátások átkerülnek a disszertációban elemzett Nemzeti Családi és Szociálpolitikai Alapba, amely a költségvetés fejezeti rendjében az Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezetben található.

Ezáltal kialakul egy újabb költségvetési zseb, ahová a már említett ellátások átcsoportosításra kerülnek. Ennek a forrását a Nyugdíjbiztosítási Alap biztosítja. Vitathatatlan, hogy csökken az a tétel, amelyet a központi költségvetésből a Nyugdíjbiztosítási Alap költségvetésébe kell átkönyvelni ahhoz, hogy az Alap papíron nullszaldós legyen. Azonban az is kiemelendő, hogy egyelőre megtakarítást nem találunk.

Hiába mondjuk azt, hogy a Nemzeti Családi és Szociálpolitikai Alapba átcsoportosított ellátások nem nyugdíjak, ha ennek ellentmond az a tény, hogy ezen ellátások megállapítása társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény rendelkezései alapján történt. Pénzügyi oldalról nézve pedig a forrás gyakorlatilag ugyanaz, csak átnevezésre került a korábban egységes Alap egy része. A transzparenciát jobban szolgálta volna, ha

járulékváltozás formájában jelenne meg a kormányzati változtatási szándék, hiszen jelenleg a forrás beszédése azonos módon történik, és csak a beszédett források elhelyezésén változtat a kormányzat.

Arra is fontos figyelemmel lenni, hogy szociális oldalról tekintve a megoldást azoknak a bővülő foglalkoztatása adná, akik nyugdíjszerű ellátásban részesülnek. Ugyanis legtöbb esetben nyilvánvaló, hogy kényszerhelyzetről van szó. Amiatt részesülnek ilyen ellátásban, mert vagy egyáltalán nincs munkalehetőség, vagy a meglévő egészségkárosodásuk miatt nem képesek az adott munkát ellátni. Tehát az elemzett problémakör komolysága oldódna, ha fokozatosan egyre kevesebben szorulnának ilyen ellátásokra, a költségvetés finanszírozási terhére is enyhítve ezáltal. Mindazonáltal megemlítendő, hogy mind a hazai, mind az Európai Unió más tagállamaiban fennálló helyzet nem erre felé hat. A finanszírozási problémakör nagyon is valós.

Járulék-bevételi oldalról tekintve is problémás a helyzet. Ennek az az oka, hogy a főállású vállalkozások járulékterhei a változtatások miatt közel 80 százalékkal emelkedtek, ugyanis az új szabályozás szerint a vállalkozások az egészségbiztosítási- és munka-erőpiaci járulékot nem a minimálbér, ill. a garantált bérminimum után, hanem azok 18 százalékkal megemelt értékének 150 százaléka alapján kötelesek fizetni. Sajnos ez inkább a járulékfizetési kötelezettség alóli kibúvás irányába hat, aminek következtében csökken a befizetett járulék nagyságrendje. Ezzel párhuzamosan nőhet az alacsonyabb járulékfizetéssel járó vállalkozási formák száma. A járulékbevételek növekedése ellen ható tényezőként lehet tehát az eltérő járulékalapot is kiemelni.

A járulékok illetően történő átalakítása kapcsán az egyén oldaláról nézve a társadalombiztosításba vetett hit is csorbul. Egy olyan rendszerről van tehát szó, ahogy az elemzéséből kitűnik, amely kiállta a XX. század minden erőpróbáját, forradalmakat, világháborút és rendszerváltásokat.

Tény, hogy változtatásra szükség van, és fontos az első lépések megtétele, de mind pénzügyi mind szociális oldalról tekintve nagyon fontos az átgondoltság és megalapozottság.

Fontos ugyanakkor a rendszerszemlélet, Hiába akarjuk kiegyensúlyozni a Nyugdíjbiztosítási Alapot, ha a rendszer többi elemét nem kezeljük. Az egyes ellátásokhoz kellene a rendszer átalakításával megfelelő forrást, járulékot rendelni, átláthatóvá téve ez által a finanszírozást. A változtatás tehát ez évben elindult, de szinte bizonyos, hogy a rendszer a tapasztalatok elemzését követően további átalakításra szorul.

A nyugdíjrendszer pénzügyeivel foglalkozó értekezés hasznosításra kerülhet a felsőoktatás kapcsolódó szakirányain, illetve jó olvasmányul szolgálhat a téma iránt behatóbban érdeklődőknek.

IV. Az értekezés témakörében megjelent publikációk jegyzéke

1. An overview of the Hungarian mandatory private pension system International Conference of PhD Students
PhD Hallgatók Nemzetközi Konferenciája Konferencia kiadvány (CD) Miskolc, 2012. augusztus 6-8.
2. Az egyéni vállalkozó járulékkerheinek alakulása
Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica
Tomus XXX/2. Miskolc University Press
Miskolc, 2012.
389-405. o.
3. Analysis of the changes in the Hungarian pension system in 2011.
XXVI. microCAD International Scientific Conference 29. March – 30. March.
Conference Book. University of Miskolc Innovation and Technology Transfer Centre
4. Die Finanzen der Rentenversicherung im Rechtsvergleich zwischen Deutschland und Österreich
Studia Iurisprudentiae Doctorandum Miskolciensium
Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai Tomus 11.
Gazdász - Elasztik Kft.
443-476.o.
5. A nyugdíjfolyósítás szabályai
Publicationes Universitatis Miskolcensis
Sectio Juridica et Politica Tomus XXIX/2.
Miskolc University Press
Miskolc, 2011.
351-386.o.
6. A szerzői jogdíjakkal kapcsolatos társadalombiztosítási szabályok
A Szellemi Tulajdon Bíbor Kiadó,
Miskolc, 2011.
133-142.o.
7. A gazdasági válság hatása a nyugdíjrendszer pénzügyeire
In: Opuscula Szegediensia 4.
Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára 33.
Szeged. 2011.
241-260. o.
8. The Financial Reform of the Hungarian Pension System
In: XXV, microCAD International Scientific Conference
31March – 1 April 2011.

Conference Book University of Miskolc Innovation and Technology Transfer Centre
27-35.o.
ISBN 978-963-661-968-8

9. Az öregedés hatása a nyugdíjrendszerre
In: Opuscula Szegediensia 3. Pólay Elemér Alapítvány
Szeged. 2010.
121-139. o.
10. Társadalombiztosítási járulékok Magyarországon
Publicationes Universitatis Miskolcensis,
Sectio Juridica et Politica, Miskolc University Press
Miskolc 2010.
523-554.o.
11. Die Besteuerung der Alterssicherung in Österreich
Doktoranduszok Fóruma, 2010. november 10. Állam-és Jogtudományi Kar
Szekciókiadványa
Miskolci Egyetem Innovációs és Technológia Transzfer Centruma
197-201. o.
12. Pension Contributions system in Hungary
International Conference of Phd Students,
Conference Book, University of Miskolc
Innovation and Technology Transfer Centre
Miskolc, 2010.
67-72.o.
13. A Nyugdíjbiztosítási Alap költségvetését meghatározó tényezők
In: Pénzügyi Jogot Oktatók Konferenciái Miskolc 2006-2009.
Novotni Kiadó,
Miskolc. 2010.
256-272. o.
14. Social Insurance Rules in the Case of Posting
(Szerzőtárs: Dr. Nagy Zoltán)
European Integration Studies.A Publication of the University of Miskolc
Miskolc, Volume 7. November 2. (2009)
51-57.o.
15. Die Pensionsharmonisierung in Österreich
Doktoranduszok Fóruma, 2009. november 5.
Állam-és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa
Miskolci Egyetem Innovációs és Technológia Transzfer Centruma
169-175. o.
16. Die Finanzen der Deutschen Sozialversicherung
Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica,
Miskolc, Tomus XXVII/2. (2009.)
613-643.o.

17. The impact of the ageing to the pension schemes in Europe
European Integration Studies A Publication of the University of Miskolc
Miskolc, Volume 6. November 1. (2008)
87-108.o.

18. Ageing and Pensions in Hungary
Doktoranduszok Fóruma, 2008. november 13
Az Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványa
173-179.o.

19. Thoughts about the last two decade of the Hungarian Pension system
Analele Universitatii din Oradea – Fascicula Drept
Editura Universitatii din Oradea 2008.
61-78.o.

20. Measures to the sustainability of the Hungarian Pension system
International Conference on Economics, Law and Management - 3rd edition
"Petru Maior" University Faculty of Economics, Law and Management and
Administrative Sciences Conference Book
93 - 104.o.

21. A nyugdíjbiztosítás koordinációja az Európai Unióban
Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica,
Miskolc, Tomus XXVI/2 (2008)
721-744.o.

22. A nyugdíjrendszer átalakításának kérdései a XXI. századi Magyarországon
Studia Iurisprudentiae Doctorandum Miskolciensum
Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 9.
Bíbor Kiadó, Miskolc, 2008.
497-517.o.

23. Az átalakuló magyar nyugdíjrendszer
Munkajogi és Szociális Jogi Doktoranduszok és Pályakezdő Oktatók Második
Konferenciája
Konferencia-kiadvány
Opuscula Szegediensia 2.
Pólay Elemér Alapítvány
Szeged, 2008.
31-44.o.

24. A magyar nyugdíjrendszer pénzügyi fenntarthatóságának aktuális kérdései
Doktoranduszok Fóruma, 2007. november 13.
Megjelent az Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványában
235-240.o.

25. Changes in the Hungarian Pension System
6th International Conference of PhD Students
University of Miskolc 12-18 August 2007

Conference Book
333-339.o.

26. Új magyar nyugdíjreform küszöbén
Studia Iurisprudentiae Doctorandum Miskolciensum
Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai 8.
Bíbor Kiadó Miskolc, 2007.
529-548.o.
27. A nyugdíjrendszer fenntarthatóságának XXI. századi kihívásai
Doktoranduszok Országos Szövetsége
„Tavaszi Szél” Konferencia-kiadvány Társadalomtudományok
Budapest, 2007.
554-560. o.
ISBN 978-963-87569-0-9
28. A magyar nyugdíjrendszer vizsgálata fenntarthatósági szempontból
Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica,
Miskolc, Tomus XXV/2. (2007),
735-754. o.
29. A nyugdíjrendszerek fenntarthatósága érdekében tett intézkedések Magyarországon és az Európai Unió más tagállamaiban”
Collega Jogi Szakmai Folyóirat XI. évfolyam 2007.évi 2-3. szám
189-193.o.
30. A nyugdíjrendszer változásai 1998-2007 között
Munkajogi és Szociális Jogi Doktoranduszok és Pályakezdő Oktatók első konferenciája
Konferencia-kiadvány Opuscula Szegediensia
Pólay Elemér Alapítvány
67-75.o.
31. The Hungarian pension reform
Doktoranduszok Fóruma, 2006. november 9.
Megjelent az Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványában
277-283.o.
32. A magyar nyugdíjrendszer alakulása a rendszerváltozás után
Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica,
Miskolc, Tomus XXIV. (2006.)
527-544.o.
33. Az Európai Unió szociális jogának legfontosabb jellemzői
Collega Jogi Szakmai Folyóirat X. évfolyam
2006.évi 2-3. szám pp. 180-186.
34. A nyugdíjbiztosítás szabályai az Európai Unióban
Advocat 2005/3-4. Összevont szám pp. 14-19.
ISSN 1585-5198

35. Pension system and pension reform in Hungary
Doktoranduszok Fóruma, 2005. november 9.
Megjelent az Állam- és Jogtudományi Kar Szekciókiadványában
310-315. o.
36. A nyugdíjbiztosítás kialakulása és fejlődési állomásai Magyarországon a XX. század első felében
Studia Iurisprudentiae Doctorandum Miskolciensum
Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai
Bíbor Kiadó Miskolc, 2005.
345-371. o.
37. Az Országos Társadalombiztosító Intézet szervezetének és működésének bemutatása
Collega Jogi Szakmai Folyóirat IX. Évfolyam 2. szám
2005. április
50-54.o.
38. Nyugdíjrendszerünk a XX. század második felében
Publicationes Universitatis Miskolcinensis Sectio Juridica et Politica
Miskolc, Tomus XXIII. (2005.)
577-560.o.
39. Nyugdíjbiztosítás az Európai Unióban
A kibővült Unió - Ahogy a jövő köztisztviselői látják
Európai Közigazgatási Képzési Ösztöndíj Tanulmánykötete
149-162.o.
ISBN: 963 217 271 X)
40. A nyugdíjrendszer fejlődésének magyarországi tendenciái
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
OTDK Díjnyertes dolgozatai.(tanulmánykötet)
55-99.o.
ISBN: 963 94 66 61